

EAST-fesztivál

Zörejek, csattanások, dallamok...

A szófiai „Könny és mosoly” színház előadása

Az EAST keretében a hétfői nap — nyugodtan mondhatjuk — szenzációja a szófiai színház *Ding-dong* című előadása volt. A szó igazi értelmében kísérletező színház az övék, hiszen előadásuk mozaikjai pontosan megkomponált testjáték-elemekből és hangeffektusokból épültek fel, majd egy furcsa, groteszk, ironikus egészé álltak össze. Az előadás egy pontján bekapcsolt videón figyelhetjük meg azokat a gyakorlatokat, helyzetjátékokat, melyeket hosszú, türelmes munkával kísérletez ki az együttes, s épít előadásaiba. Ami a nézőt első látásra megfogja, az a harmonikus és diszharmónikus hangeffektusok és mozgások szokatlan, váratlan hullámváza. A skála a harmónia egészen csöndes, fojtott, suttogós, dudorászós, csettenős zörejeitől és lágy mozgásától egészen a kócoszt megjelénítő, üvöltő, sátnian kacagós, egzaltált, ritmusig terjed. Néhány hangszeren kívül a színészek valódi „hangszerei”: a testük és a hangjuk. A néző egy olyan sajátos álomvilágba csöppen, melynek figurái a fantázia szülte meghökkentő lélekre hasonlítanak. Az álom szuggesztív képekből tevődik össze, amelyekben a hagyományos gesztusrendszerekre is ráismerhetünk, vagyis önön világunk elé is tükröt tartanak a szereplők, hogy felismerhessük abszurd lét-helyzeteinket. (Erre utalnak

A MAI PROGRAM

9 óra, ifjúsági hotel: tréningek, szakmai értékelések.

11 óra, alula, Dugonics tér: EAST-konferencia.

18 óra, aula: Modern Dance (NL).

18 óra, Klauzál tér Atarassia (I) Az erőszak archeológiája.

17 és 19 órákor, a Kisszínházban: Kimbri (DK) Almatlan.

20.15 és 23.15 óra, auditorium maximum: JATE 8.15-ös csoport: Fbla.

21 óra, Bálint Sándor Művelődési Ház: Group Atman (PL): Indiai zene.

21 óra, JATE-klub: Rollo (SF).

23 óra, Bartók művelődési központ: Gundula Weimanns Group (DDR): A király.

23 óra, Bartók művelődési központ, pince: Magda Banach (ARG/PL): Ikarus zuhanása.

23 óra, JATE-klub: Zene (Yard Blues Band, Faktor).

az örkenyi egypercesekből szőtt hang- és hangulatfoszlányok is.) A színészi jelenlétnek köszönhetően, a játék végig sodró és szuggesztív erejű. A színészek tökéletesen uralják testüket és hangjukat, úgy formálják mindkettőt, mint egy szobrász az anyagát.

Az önreflexión túl, egymással és a közönséggel is képesek egy olyan erős, feszült kapcsolatot teremteni, amelynek végső feloldásként a néző taps ritmusa is igazodik a koppanó, csuszszánó hangokhoz, furcsa testhelyzetekhez, és viszont. Az, hogy egy ilyen jellegű látványsszínházban (néhány-szor Bosch-víziókra emlé-

keztető alakzatokkal) a produkció egyetlen percre sem tűnik esetlegesnek és megismételhetetlennek, interaktív összejáratot és pontos komponálást feltételez. Az előadás tehát a rendezőt és a színészeket is egyaránt dicseri, még akkor is, ha úgy éreztük: a játék és a mozgás hevüllete szinte kinövi a JATE-klub szűk termének a kereteit. A bolgár színház bemutatkozása meglepetés volt, és azt bizonyítja, hogy a híres műhelyszínházak mellett kitűnő, és ma már nem is annyira ismeretlen csoportok léteznek még sok helyütt, országhatároktól és politikai régióktól függetlenül. Nagy Márta

Új tanszékek a JATE-n (1.)

„Megkettőződött”
a kísérleti fizikai intézet

A JATE Természettudományi Karán eddig két fizika tanszék működött, az elméleti fizikai és a kísérleti fizikai tanszék. Ez utóbbi az egyetemi tanács döntése értelmében kettévált, s a kísérleti fizikai tanszék mellett optikai és kvantum-elektronikai tanszék létesült, amelynek vezetőjévé pályázat útján — Bor Zsolt egyetemi tanárt (40 éves), a fizikai tudomány doktorát neveztek ki.

— A kísérleti fizikai tanszék, amelynek korábban olyan kiemelkedő vezetői voltak, mint Budó Agoston és Ketskeméty István, viszonylag nagy, népes oktató- és kutatógárdát foglalkoztató egysége volt az egyetemnek — mondja Bor Zsolt. — Hevesi Imre egyetemi tanár, a jelenlegi tanszékvezető maga kezdeményezte a kettéválást; ő is úgy látta, hogy ezáltal hatékonyabbá válhat a munka. Véleményem szerint azaz, hogy immár három fizikai tanszék működik az egyetemen, a fizika szakterület — amely más egyetemekhez képest alulreprezentált volt a különböző egyetemi testületekben — ezután tényleges súlyával arányosabban képviselhető.

— Hogyan osztották meg a helyiségeket, az előadásokat, a kutatói és hallgatói csoportokat?

— Helyileg sem váltunk teljesen szét; bár a kutatólaboratóriumokat elosztottuk, s lényegében a hallgatói laboratóriumokat is, ugyanakkor közösen működtetjük a műhelyt. Az első- és másodéves hallgatók számára közösen tartjuk az alapköllégiumot; ezentúl hozzánk tartozik a fizikus-képzés „gondozása”, míg a „régik” tanszék elsősorban a fizikatanár szakos hallgatók elméleti és módszertani oktatását végzi. Előadásokat tartunk programozó matematikus és vegyészhallgatók számára is. Ami a kutatásokat illeti: azok témája szerint már régebben is elkülönült a lézerekkel és a különböző lumineszcencia-jelenségekkel foglalkozó, valamint a szilárdtest-fizikai részleg.

— 1973 óta dolgozik a Magyar Tudományos Akadémia — „helyileg” Szegeden, a JATE-n működő — lézerfizikai tanszéki kutatócsoportjában, egy éve annak vezetője. Úgy tudom, hogy a pikoszekundumos lézerek kifejlesztésében elért alapvető jelentőségű felfedezéseikért, eredményeikért e szakterület nemzetközi élvonalában tartják számon önöket. Gondolom, ez meghatározza az új tanszék kutatásainak fő irányát.

— Igen, továbbra is e témával foglalkozunk, szorosan együttműködve az NSZK-beli, göttingeni Max Planck Intézettel, amellyel államközi szerződésünk, gyümölcsöző kapcsolatunk van. Ennek sikeres voltát a tizenegy év alatt az elért eredményeikről megjelent 64 tudományos közlemény és 45 konferencia-előadás bizonyítja. Munkatársaim — felváltva — állandó vendégkutatói a göttingeni intézet lézerfizikai részlegének, magam is (megszakításokkal) hat évet töltöttem ott.

— Milyen „alapállással” és tervekkel kezdi meg az új tanszék vezetését?

— Meggyőződésem, hogy a hallgatók felnőtt emberek, akként kell kezelni őket. Az oktatóknak is a lehetőség nyújtotta legnagyobb szabadságot kívánom biztosítani. Tovább fejlesztjük kapcsolatunkat az SZBK Biofizikai Intézetével, melynek számára kutatócsoportunk korábban már készített lézereket, s közös kísérleteket is végeztünk. Az 1977 óta élő és igen eredményes NSZK-beli kapcsolat mellett együttműködést kezdeményeztünk a vilniusi egye-

temmel és egy észak-akadémiai kutatóintézetrel; mindkettő igen komoly eredményekkel büszkélkedhet a lézerfizika területén. A baltikumi népekkel való kapcsolattartást egyébként is lényegesnek tartom. Az igen színvonalas NDK-beli, jénai egyetemmel is kapcsolatban állunk; egy hallgatónk nemrégiben rész képzésben vett részt náluk. Megjegyzem, hogy például az NSZK-ban természetes, hogy a hallgatók tanulmányaik során néhány szemesztert más egyetem(ek)en töltenek el. Fontos és hasznos ez tudományos szemléletük, képzettségük, nyelvismeretük szempontjából egyaránt. Jó volna, ha ez a lehetőség itthon is, legalább a legtehetősebb hallgatóink számára nyitva állna. Magam is azon a véleményen vagyok, amelyet Csákány Béla, egyetemünk rektora tanévnyitó beszédében hangsúlyozott: arra kell törekednünk, hogy minél inkább közeledjünk — szervezeten, módszereken és szemléletben — a nyugat-európai egyetemek jól bevált gyakorlatához.

Sandi István

Reflex

Zavarock?

Úgy ültem szombat este a tévé előtt, mint egy kis angyal. Mint az igazi, verbeli rock és heavy zenének jókora imádója, vártam a Rockstúdió adását, hogy egyszerre gyönyörködtessenem látásomat és hallásomat, ám inkább a szaglászom körül kezdtek körvonalazódni a dolgok. Hogy ugyanis itt valami büzlök. Olybá tűnt a külföldi és magyar zenekarok közt a különbség: mint ahogy nem érik utol a jó cipő illatát, semmiféle müzlik.

Van a külföldi heavy és rock zenékben valami eredendően egyéni, amit talán a hangszerezésnek, a használt technikáknak, vagy csupán az angolszás nyelvnek köszönhetünk. Az egyik magyar csapat vezetője meg is jegyezte, hogy ők azért énekelnek angolul, mert hát ez a rockzene nyelve. És valóban, sokkal élvezhetőbb, sokkal inkább profinak nevezhető zenét nyomtak, mint a többi magyar, akikről az jutott eszembe, hogy jópofa kölkök bohóckodnak, némi zenei aláfértéssel. Magatartásuk semmi más, mint ahogy a régi nagyok fetrengtek az

extázisban. Különbség: ezek a jópofa gyerekek úgy csinálnak magukból sztárt és olyan magabiztossággal nyilatkoznak, mintha tényleg tudnának zenélni.

Na, meg ha még jobban meg akarunk döbbenni, akkor lássuk a technikákat. Az egyik nyugati zenekar koncertjén a dobost emelvényestül egy szerkezet beemeli a nézők fölé, és — mint valami rablőhúst — megforgatják a levegőben; fejfelé is pont olyan jól csörömpöl a cineken, meg a kifestett kutyabőrökön, mint amikor meg érte a lába a földet. Aztán a fénytechnika szinte végigsöpört a tomboló nézőseregen; minden tökéletes természetességgel működik. És a mi kis zenekarjaink homokbuckákon zörögnek, ugrodóznak; szinte rosszlesik ez a play-back. A fénytechnika: fölvonultak a köztisztasági vállalat személglyűjtő járgányai, és villogó sárga fényükkel elárastották a szombat esti zenészeket.

Amikor egy zenei produkció mellé, mely tekintetű szent dolognak, egy

ennyire hétköznapi, „szemét” és profán jelenséget kapcsolnak az már megér egy szociológiai tanulmányt, mert pontos tükre annak az értékzavarnak, ami kis nyomorúságunk mellé társul.

Aztán jöttek a veteránok, Benkő Laci: aki egyre jobban hasonlít nagyapámra, ami még nem is volna baj, de a harmadik szólólemez legalább olyan unott közönyt váltott ki, mint az első. Molnár Gyuri, aki őszinte megnyilatkozása ellenére se valami igazán jót produkált első szólólemezén. Ugyanazok a zenei fordulatok, melyeket az utóbbi tíz-egynéhány évben unásig hallgathattunk. Valahogy az volt az ember érzése, hogy ők már elhúzták a saját nótájukat. Viszont kellemes meglepetést okozott Frenreisz Károly, aki az eddig megszokott, piros bőrzakója helyett újat öltött magára, így számomra ő hordozta magában a műsor átütő erejét.

Tanulság nincs. Ha volt is valamikor, már rég elmúlt.

Podmaniczky Szilárd

Támogatás az átképzéshez

Orosztanárok figyelmébe

Az orosz tanárok intenzív átképzésére jelentkező pedagógusok közül csak keveseknek van lehetősége arra, hogy már az idén is részt vegyenek az emelt szintű tanfolyamon — véli a Szegedi Diákok és Pedagógusok Szövetsége. Ezért anyagi és szervezési segítséget szeretnének nyújtani azoknak, akiknek az átképzést egyénileg kell megkezdniük.

A szövetség elhatározása a következő: azoknak a tanároknak, akik beléptek a szövetség valamely szervezetébe, továbbá má: jelentkez-

tek valamilyen nyelvtanfolyamra, a diák- és pedagógusszövetség a részvételi díjuk kétharmadát magára vállalja. A nem szövetségi tagok a tanfolyam díjához 400 forint támogatást kapnak. Fontos tudnivaló még: kellő számú jelentkező esetén külön csoport szervezését is vállalják.

Részletesebb információkért a 21-103-as telefonszámon fordulhatnak az érdeklődők, jelentkezni pedig személyesen kell a szövetség Kálvin tér 7. szám alatti irodájában. Határidő: szeptember 20.

Ötven éve történt

A Magyarországi Bem József Kulturális Egyesület megemlékezéseket rendez ezekben a napokban a II. világháború kitörésének és a lengyel menekültek Magyarországra érkezésének 50. évfordulója alkalmából. Miután Hitler megtámadta Lengyelországot, több mint százezer lengyel, életét mentve, Magyarországra menekült. Elismeréssel szoltak arról, hogy annak idején a magyar kormány, segítséget nyújtva számukra, hivatatosan is megnyitotta határait előttük. Ezek az emberek legális szervezeteiket alkothattak a hitleri Németország ellen, a magyar

hatóságok tudtával szervezeten hagyták el Magyarországot, és csatlakoztak a francia földön újjáalakult lengyel hadsereghez. A magyar nép is támogatta, önzetlenül befogadta, élelmezte, gondozta a lengyel embereket.

A menekültek közül sokan Magyarországon telepedtek le. Napjainkban mintegy 12-15 ezer lengyel, illetve lengyel származású ember él Magyarországon. Egyesületük — amely 1958-ban alakult — rendszeresen tartja a kapcsolatot a menekültekkel, és azok leszármazottaival, ápolja a lengyel hősök emlékét.

Életképek '89

Szegény szegények

Zs-né szuszogva győzködt a szerkesztőségbe vezető lépcsőfokokat, majd fáradtan huppantotta le nehéz testét a karosszékre. Szatyrát, retiküljét, nejlonzacskóját lába elé rendezgette, majd ölébe ejtve kezét, belekezdett:

— ROSSZAK az emberek, aranyos szerkesztőnő. — Rosszak. És IRIGYEEK!

— No, csak nem bántotta valaki?

— Rosszak az emberek... — ismételte, s tekintetével fűrkészni kezdte az ablak sarkából betévedt egyetlen szál napsugarat.

— De hát mi a baj?

— Kicsi kis pénzemből nyitottam egy boltocskát. Úgy egy éve. Egyedül csinálom én ott mindent, nem sok haszonnal. De hát ennyi idő alatt a fa se terem. Meg hát ROSSZAK az emberek — melázott el ismét a távolba.

— ?

— Egyik nap bejött egy glancos-flancos dáma a boltba, utána a pereputtya. Adidas-cipő, Nike-trikó, meg minden rajtuk. Törökből jöttek. Nem mondom, én is jártam „Törökbe” — ott tanultam, hogy lufit meg mindent ki kell rakni az utcára —, szóval csak úgy ritt róluk a pénz. Nézelődnek, fintorognak, egyszer csak azt kérde a nő: „Egyforintos rágó nin-tosen?” Így: „EGYFORINTOSRÁGÓNINCSEN?” — nyafkásította el a hangját, majd némi hatásszünet után folytatta.

— És hogy kell vigyázni! A gyerek bejött, ugrál, kapkod ide-oda, egyszer csak látom, hogy egy lufi a markához ragadt. Persze, mert a szülő nem vesz neki játékot. Itt vannak ni ezek a famozdonyok — veszi elő a mutatóbá hozott apró, pirosra festett példányt. — Olvastam, hogy most megint ez a módi járja. Járja a fenét! A kutyának se kell. Hát már 70 forint is

pénz a gyerekekért? Itt maradt a nyakamon az egész... Meg aztán, ne higgye, hogy még mindig meg a nagy spay-zés... Á, dehogya! Csak úgy hébe-hóba. Alkalmakkor. Nem fog a desodor sem. Ha még csak az, de a szappan se! Na jó, nagy ritkán vesz valaki egy szagosat, oszt spórol vele, legyen, ha isten ne adj, orvoshoz, kórházba kell mennie... Mint nekem. A vesémmel kezeltek. Tizenhét ezer forintot ment rá. Nézze, hogy össze-szurkáltak, majd szét durranak az ereim — mutatja kékülő vénáját. Kegyetlenek az emberek, az orvosok is, szerkesztőnő kedves, KEGYETLENEK.

A piros famozdonyt elnyeli a nejlonzacskó, Zs-né sóhajt egy mélyet, mint aki nagy igazság kimondására készül, aztán:

— Hol is tartottam? — gondolkodik el. — Ja: a szappan. Meg mikor kell még a szappan az embernek? Randevú előtt. Egy vén pasas — aki melleleg nem is vett semmit —, azt mondja a múltkor: hagyjam az üzletet, foglalkozzam inkább férfiakkal. Hát írjam ki ide — mutat végig széles mellkasán — hogy van valakim, hogy azért néha-néha meglátogatnak engem is... Nem mondom, ha fiatalabb lett volna, talán azt mondom, gyere apám... De vén is, meg az egyik vevő szerint valami csóró nyugdíjas munkás. Persze ránézésre nyugdíjas mérnök is lehetett volna... Na, de ilyen ajánlatot tenni! Hát bizony mondom, rossz az emberek... ROSZ-SZAK! Ugye, igazam van? — néz mélyen a szemem közé.

— Kedves Zs-né — mondom —, az emberek valóban lehetnének jobbak. De azt hiszem, nagyobb baj, hogy SZEGÉNYEK — szegények.

Chikán Ágnes